

Dan Bragagiu, anul II, grupa 355: *O defensivă naturalistă a statutului ontologic al categoriilor*

I. Naturalismul lui W.V.O. Quine

În momentul în care ne implicăm în discuția despre categorii ontologice, în stilul în care abordează problema Aristotel, vom observa că pe lângă dezideratul de a configura și descrie un inventar exhaustiv de entități care dau seama de aspectele fundamentale ale realității (i.e. categoriile), suntem interesați cum ne angajăm ontologic când trebuie să vorbim despre acestea¹. O poziție ce prevede angajarea ontologică la categorii, fie acestea obiecte materiale, relații, proprietăți, clase sau entități matematice poartă numele de *realism platonian*. Realității de acest gen asumă existența obiectivă a unor entități abstracte ca roșeața (proprietatea unui obiect de a fi roșu) sau relațiile dintre obiecte (e.g. fraternitatea - relația dintre doi particulari de a fi frați). Poziția naturalistă (care este obiectul lucrării de față) se opune unei astfel de perspective asupra categoriilor prin evitarea utilizării unui limbaj *metafizic* ce ne constrânge să ajungem la astfel de angajamente ontologice. Un naturalist preferă ca utilizarea termenilor singulari abstracti (prin care denotă prin predicate fie atribute, fie proprietăți) să nu îl angajeze ontologic față de acest gen de obiecte. În schimb, naturalismul consideră rezonabilă și preferabilă angajarea ontologică cu privire la entități ce trec de „tribunalul” experienței. Astfel, prevalează selectarea unei ontologii a obiectelor concrete² (materiale), îndeosebi cele studiate de științele naturale (e.g. particule elementare, corpuri fizice macroscopice, fenomene naturale etc.). Motivul pentru care naturalismul acceptă o astfel de ontologie este că obiectele din cadrul acesteia sunt obiecte identificabile empiric, cu care putem stabili un contact experimental și pot sta la baza unor teorii ce descriu dintr-o perspectivă științifică, riguroasă. Bineînțeles, naturalismul, ca program teoretic introdus în ontologie presupune un număr mare de astfel de deziderate ce stabilesc legătura cu alte domenii din filosofie (filosofia limbajului, filosofia minții sau epistemologie), însă prefer să l nu le iau în considerare și să îmi limitez cadrul discuției la modul de raportare al naturalismului la entitățile abstracte, respectiv la entitățile materiale.

O încercare ce a oferit un model explicativ naturalist i se datorează filosofului american W.V.O. Quine. Acest filosof, considerat de unii un „reabilitator” al metafizicii contemporane³ răspunde la problema referinței obiective a entităților abstracte apelând la criteriul său de angajare ontologică și de la criteriul de acceptabilitate al unei ontologii⁴.

Primul criteriu este dat de aplicarea logicii de ordinul întâi cu identitate și teoria mulțimilor la propozițiile ce descriu aspecte ale realității. Cu toate acestea, ne interesează de ce

¹ M. Thompson, *Philosophical Approaches to Categories*, The Monist, vol. 66, nr. 3, 1983, p. 337.

² „Concret” aici e utilizat în sensul în care îl utilizează N. Goodman cu sensul de entități cu configurare spațio-temporală (v. N. Goodman și W.V.O. Quine, *Steps Toward a Constructive Nominalism*, The Journal of Symbolic Logic, Vol. 12, No. 4 (Dec., 1947), p. 105).

³ Hekki J. Koskinen, *Quine, Predication and the Categories of Being*, în L. Haaparanta, H. J. Koskinen, *Categories of Being*, Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 338.

⁴ P. Dieveney, *In Defense of Quinean Ontological Naturalism*, *Erkenntnis* 76 (2), p. 225.

este necesar un astfel de criteriu și ce presupune acesta. Necesitatea criteriului este dată de faptul că în în comportamentul nostru lingvistic, îndeosebi în stadiile inițiale ale familiarizării și învățării utilizării limbajului, chiar și în limbajul comun, modul nostru de exprimare nu este unul referențial în sensul tare. Propoziții de tipul „Mama!”, „Acesta e un cal” sau „Uite o piatră!” pe care le pronunțăm în momentul în care ne aflăm în prezența mamei noastre, a unui cal și a unei pietre Quine le numește *propoziții de observație*¹. Acestea conțin termeni referențiali însă aceștia sunt simple prezențe ale termenului pe care utilizatorul limbajului le folosește când este stimulat senzorial de obiect sau știe că se află în prezența obiectului la care pare să refere termenul din enunțul formulat de el². Quine consideră că fixarea referinței presupune un mechanism mult mai complex prin care ne referim la lumea externă decât prin a rosti un cuvânt sau chiar o propoziție într-un context cognitiv adecvat (i.e. în momentul în care rostim „mama!” atunci când suntem impresionați de imaginea mamei noastre). În plus, aceste enunțuri nici măcar nu au o sintaxă uniformă și în general ocurențele care apar în limbajul comun sunt vagi³, prin urmare, concluze Quine, nu putem trata serios propozițiile de observație în ceea ce privește angajamentul acestora față de un gen de entități.

Însăși acest caracter vag și eterogen al limbajului comun îl determină pe Quine să introducă criteriul de angajament ontologic pe care acesta îl numește *limbaj înregimentat* sau *notație canonică*. Acest criteriu presupune transpunerea enunțurilor din limbajul natural (asumat în mod matur de un vorbitor⁴) într-un limbaj formal, mai exact cel al logicii predicatelor cu relația de identitate. Quine nu sugerează clar o idee care să explice necesitatea utilizării acestui limbaj și nu a altuia, deși este de acord cu sisteme de logică echivalente (atâta timp cât în centrul acestora se află entități de ordinul întâi – obiecte individuale) sau parafrazări similare cu cel al limbajului logicii de ordinul întâi⁵. În plus, această notație propune traducerea enunțurilor după modelul russellian al descripțiilor definite (tratarea numelor proprii ca descripții definite abreviate). Elementele centrale ale acestei notații fiind termenii ce captează generalitatea și stabilesc legătura cu domeniul de referință (sfera de cuprindere a obiectelor din domeniu), anume, *cuantorii* și semne provizorii ce stau pentru obiectele ce se găsesc în domeniul de referință, adică *variabilele individuale*.

Quine observă că proprietatea semantică a cuantificatorului existențial este aceea de a stabili angajamentul ontologic dintre limbaj și obiectele din domeniul de referință al teoriei. Cu alte cuvinte doar prin cuantificare existențială în notația canonică putem să vorbim de un angajament ontologic⁶. Astfel, Quine spune că o teorie se angajează de cutare sau cutare entități dacă și numai dacă variabilele pe care le substituie aceste obiecte fac ca enunțul să fie adevărat⁷.

În acest mod observăm că ontologia lui Quine ia forma unei ontologii relativizate la un

¹ P. Hylton, *Quine on Reference and Ontology* în Cambridge Companion to Quine, Cambridge: Cambridge University Press, 2004, p. 118.

² Ibidem, p. 119.

³ Ibidem, p. 127.

⁴ P. Hylton, op. cit., p. 119.

⁵ W.V.O. Quine, *From a logical point of view*, Cambridge: Cambridge University Press, 1961, p. 104.

⁶ Ibidem, p. 12.

⁷ Ibidem, p. 13.

cadru teoretic și la valorile de adevăr ale enunțurilor din cadrul acesteia. Quine în momentul în care se aserțiază o propoziție ce referă la un domeniu de obiecte, acesta se situează într-un cadru teoretic format din totalitatea propozițiilor adevărate. Quine nu asumă că entitățile ce iau valoarea unei variabile legate există într-o dimensiune extra-lingvistică, adică nu există o conexiune realitate-limbaj, ci conexiunea dintre nume și entitățile față de care se angajează ontologic aparțin aceluiași cadru teoretic.

Prin formarea acestei notații Quine sugerează doar că acesta este unicul criteriu de demarcație pentru a arăta față de ce entități de angajează o teorie sau doctrină, nu și la ce entități să acceptăm un astfel de angajament.¹ Cu toate acestea, acest model de formulare al enunțurilor științifice trebuie să fie introdus în fiecare cadru teoretic al științelor², limbajul logicii predicatelor devenind instrumentul de înregistrare a totalității propozițiilor dintr-o teorie științifică.

Acesta ultim aspect introduce cel de-al doilea versant al viziunii naturaliste a lui Quine, anume criteriul acceptării unei ontologii. Voi explica în mod succint ce presupune acesta, referindu-mă doar la fragmentul ce se găsește în ultima parte din *On What There Is*³. Pentru a alege o ontologie acceptabilă, cu alte cuvinte pentru a da seama ce entități devin valori ale variabilelor noastre legate astfel încât enunțurile să fie adevărate, trebuie să selectăm entități care să fie compatibile atât cu teoriile științifice actuale, cât și cu schema conceptuală a subiecților epistemici⁴. Prima condiție este necesară selectării unei ontologii agreabile deoarece teoriile științifice actuale prezintă virtuți de ordin teoretic și calități discursive (ca simplitatea, puterea explicativă fecunditatea cercetării, utilitatea, deschiderea către interdisciplinaritate⁵) acestea fiind virtuți dezirabile pentru ontologia pe care o selectăm. Iar a doua condiție care se leagă preponderent de un principiu al simplității ne constrânge în selectarea ontologiei noastre să alegem cea mai simplă ontologie pentru organizarea tuturor datelor noastre senzoriale care formează schema conceptuală a unui subiect⁶. Acest ultim aspect, enunță Quine are drept consecință prezența mai multor scheme conceptuale ce determină ontologii diferite.

Astfel un individ, având probabil o atitudine sceptică (deci din rațiuni epistemologice) poate alege ca entitățile față de care se angajează ontologic să fie chiar fragmente delimitate sau evenimente pe care acesta le experimentează (stări interne sau percepții) fără să se angajeze ontologic față de entități externe. Totodată, un alt individ poate alege ca ontologia sa să se angajeze de entități fizice deoarece acestea simplifică întregul amalgam de experiențe senzoriale pe care acesta îl întâmpină, astfel schema sa conceptuală fiind una fizicistă. Quine concludă că ambele scheme conceptuale sunt sustenabile și implicit și ontologia asociată acestora⁷. Putem

¹ Ibidem, p. 15.

² Aici Quine se referă atât la științele exacte și ale naturii, cât și la cele socio-umane (v. P. Hylton, op.cit., p. 148).

³ O explorare substanțială a acestui aspect se regăsește în studiul lui Quine din 1968 (cf. W.V.O. Quine, *Ontological Relativity*, 1968, *Journal of Philosophy* 65 (7):185-212).

⁴ W.V.O. Quine, *From a logical point of view*, p. 17.

⁵ P. Dieveny, op. cit., p. 233

⁶ W.V.O. Quine, *From a logical point of view*, p. 17.

⁷ Ibidem: *Here we have two competing conceptual schemes, a phenomenalistic one and a physicalistic one. Which should prevail? Each has its advantages; each has its special simplicity in its own way. Each, I suggest, deserves to*

spune că Quine fixând acest criteriu al acceptabilității unei ontologii nu sugerează față de care ontologie are o afinitate, întrebarea centrală a studiului rămânând deschisă deoarece există mai multe scheme conceptuale acceptabile.

Luând în considerare cele două părți constitutive ale naturalismului lui Quine (criteriul pentru angajamentul ontologic și cel pentru acceptarea unei ontologii) putem să ne concentrăm pe problema centrală a acestei lucrări: cum tratează Quine entitățile abstracte? Putem observa din cele expuse anterior că în legătură cu entitățile concrete (fie stări interne, fie entități fizice cu configurație spațio-temporală) nu pare să aibă vreo problemă în a se angaja ontologic față de acestea. Quine consideră că termenii singulari abstracti care par să refere la entități abstracte sunt entități discursive din două motive: **a.** pentru simplul fapt că entitățile abstracte nu sunt detectabile empiric și angajamentul față de entitățile abstracte nu ar respecta principiul simplității de care ar trebui să țină cont un empirist ca Quine¹; **b.** termenii singulari ce par să refere la entități abstracte (universali)² sunt simple entități lingvistice din cadrul notației canonice. Mă voi concentra pe dezvoltarea ultimului argument împotriva angajamentului față de entități abstracte.

Quine pornește acest demers prin susceptibilitatea cu care tratează modelul de notație fregean, și-anume că termenii singulari ce joacă rolul de predicat în cadrul unui enunț cuantificat ar trebui să refere la clase de obiecte. Filosoful american acceptă cuantificarea asupra claselor în cadrul matematicii (și implicit se angajează ontologic față de clase), dar trebuie reținut că în schema conceptuală a matematicii³. Cu toate acestea, Quine nu este de acord cu modul în care termenii singulari abstracti ce apar în contexte informale (independente de subiectul matematicii și al teoriei mulțimilor) ar trebui să refere la clase. De pildă, în propoziția „Unii câini sunt negri” poate fi parafrazată după două modele de notații:

A. Notația Frege: $(\exists x) (x \in \text{caninității} \ \& \ x \in \text{clasei obiectelor negre}).$

B. Notația canonică: $(\exists x) (x \text{ este câine} \ \& \ x \text{ este negru}).$

Predicatele din cadrul notației B sunt simple entități diagramatice (sau *schemata*) asupra cărora nu se poate cuantifica deoarece acestea nu stau ca nume pentru obiecte ce pot constitui valorile unei variabile legate. Iar, în acest caz deși enunțurile sunt echivalente, Quine enunță că notația de tip A este nenecesară și „nenaturală”⁴ deoarece creează impresia că predicatele din propoziție pot deveni substitenți pentru variabile legate. O justificare a lui Quine pentru considerarea

be developed. Each may be said, indeed, to be the more fundamental, though in different senses: the one is epistemologically, the other physically, fundamental.

¹ W. V. O. Quine, *Semantics and Abstract Objects*, Proceedings of the American Academy of Arts and Sciences, Vol. 80, No. 1, Contributions to the Analysis and Synthesis of Knowledge (Jul., 1951), p. 92.

² Quine utilizează conceptul de entitate abstractă și cel de universal în mod interschimbabil (v. W.V.O. Quine, *Reifying the Universals*, în *From a logical point of view*, p. 118.

³ W.V.O. Quine, *Semantics and Abstract Objects*, p. 95: Până și în acest caz preferă să adopte o poziție nominalistă cu privire la clase și să le identifice cu entități concrete ca *agregări* sau *colecții* (v. Quine *Reification of Universals* în *From a logical point of view*, p. 114.)

⁴ Ibidem, p. 94.

predicatelor drept entități lingvistice (literele-predicat poartă numele de *dummy letters*) poate fi văzută în *Refication of Universals*, unde asumă că doar variabilele legate ce stau pentru entități individuale (notate cu literele de la finalul alfabetului latin „x”, „y”, „z”) sunt variabile *genuine*¹ și aceasta este o trăsătură specifică a logicii de ordinul întâi².

II. Problemele naturalismului quinean

Se poate observa că naturalismul quinean respectă exigențele impuse de dezideratul naturalist expus la începutul lucrării, anume acela de a fi reticent cu privire la stabilirea unui angajament ontologic cu entitățile abstracte. Cu toate acestea, așa cum remarcă Koskinen, pentru filosoful american faptul că „științele naturii se supun patului Procustean al logicii predicatelor”³, cu alte cuvinte că sturcutra logică a limbajului devine un factor constringent asupra metodologiei și metodelor științelor naturii implică faptul că acesta nu este interesat de dimensiunea ontologică⁴. Poziția lui este atât de profund implicată în cadrul său teoretic încât putem considera că obiectele (ce ar trebui să stea pentru entități extra-lingvistice) sunt simple elemente structurale, „*noduri logice*”⁵ și astfel, probleme metafizice ca cele ale referinței externe nu mai constituie un subiect de studiu tangibil pentru științele naturale⁶. Considerațiile de ordin teoretic expuse de Quine în modelul său, consideră Koskinen, sunt vicioase atât pentru poziția sa naturalistă (deoarece științele naturii își pierd caracterul normativ cu privire la descrierea lumii, fiind constrânse de stingențele notației sale canonice, cât și prin poziția sa antimetafizică (ce nu îl distinge foarte mult de un membru al cercului de la Viena)⁷.

¹ W.V.O. Quine, *From a logical point of view*, p. 110.

² Ibidem, p. 109: „*The schematic letters ‘p’, ‘q’, etc. stand in schemata to take the place of component statements, just as the schematic letters ‘F’, ‘G’, etc. stand in schemata to take the place of predicates; and there is nothing in the logic of truth functions or quantification to cause us to view statements or predicates as names of any entities, or to cause us to view these schematic letters as variables taking any such entities as values. It is only the bound variable that demands values.*”

³ H. Koskinen, op.cit., p. 343.

⁴ Ibidem, p. 351: What we are left with after Quine’s semantic ascent to the level of language and his interpretation of the elements of the canonical notation is the pure logical structure of our theory, while the extra-linguistic reality drops completely out of the picture.

⁵ Ibidem, p.352.

⁶ Ibidem, p. 352.

⁷ Ibidem, p.351.

III. Naturalismul lui W. Sellars

Un model explicativ alternativ, ce tinde să soluționeze problema spinoasă ridicată de modelul quinean (asumarea unei poziții preponderent antirealiste) ce prezervă și consolidează „baricada” naturalistă în fața celei realiste îl constituie cel enunțat de un alt filosof american, Wilfred Sellars. Argumentarea lui Sellars pleacă de la o teorie indirectă a referinței ce are în centru conceptul de *reprezentare lingvistică*. Acesta constituie un *token* lingvistic ce este exprimat printr-un termen singular într-un limbaj-obiect și determină referința către un anumit obiect din realitatea extra-lingvistică. Elementul care conferă, susțin eu, sustenabilitatea poziției sale naturaliste este că filosoful asumă o relație de ordin causal între *token*-ul lingvistic și obiectul real, relație ce constă în rolul pe care îl joacă *token*-ul în limbajul-obiect cu relațiile psiho-socio-istorice ale vorbitorilor limbii cu obiectul real¹.

Tezele principale pe care le presupune viziunea sa din *Naturalism and Ontology* sunt asemănătoare cu cele enunțate de Quine, anume că în enunțurile noastre despre lume trebuie să se stabilească referința la obiecte prin termeni singulari ce referă printr-o *reprezentare lingvistică* (referință intermediară aflată pe un palier metalingvistic, acesta constituind elementul de noutate și distinctiv de viziunea lui Quine) la obiecte particulare. Sellars va prelua aproape în totalitate modelul notațional al lui Quine în care cuorii și variabilele individuale sunt indispensabile criteriului de angajament ontologic iar termenii singulari abstracți nu ne angajează ontologi față de entități abstracte (i.e. proprietăți, relații etc)². Din acest punct se pot sustrage două implicații ale viziunii lui Sellars: **a.** asumarea unui angajament ontologic față de obiectele concrete pe baza faptului că interacționăm causal cu acestea (asumă un empirism asemănător cu cel al lui Quine)³; **b.** oferirea unei teorii non-relaționale despre predicatie, plecând de la teza că predicatele sunt dispensabile în limbajul-obiect. În cele ce urmează mă voi concentra pe expunerea detaliată a implicației **b.**

Demersul filosofului din *Naturalism and Ontology* pornește de la combaterea poziției realiste (Sellars o numește platonism neo-fregean) ce pornește din interpretări informale

¹ Willem A. deVries, *Wilfrid Sellars*, Chesham: Acumen Pub. Lim., 2005, p. 87.

² Ibidem, p. 69.

³ Wilfrid Sellars, *Naturalism and Ontology*, – *The John Dewey Lectures for 1974*, Atascadero, California: Ridgeview Publishing Company, 1980, p. 13: “[...] that expressions for microphysical particles acquire a hook-up with micro-physical particles by virtue of belonging to a theory which is applied as a whole, the theory offers a causal account of the specifics of the hook-up. This is not the case with such terms as 'number,' 'class,' 'attribute,' and 'proposition' ”.

(parafrazări) ale enunțurilor cuantificate. Astfel, în cadrul logicii predicatelor, predicatul poate să obțină valoarea gramaticală ce stă, de obicei pentru variabila individuală, adică un substantiv comun. Din acest punct se poate reformula același enunț (din punct de vedere formal) până în punctul în care predicatul va avea rolul variabilei individuale. De pildă, formal vorbind, nu există nicio diferență între (1) „P este q” și (2) „P este un q”. În prima propoziție în cazul literei predicat putem pune un adjectiv, iar în cadrul celei de-a doua propoziții, un substantiv. Plecând de la a doua propoziție și generalizând prin cuantificare putem obține (3) „Există q astfel încât P este q”, care după o interpretare informală poate fi formulat astfel: (4) „John este ceva înalt”. Din (4) putem ajunge prin cuantificare și explicitare a domeniului de referință (5) „Există un individual, x, astfel încât x este înalt”. Din (3) putem ajunge la (6) „Există o proprietate, q, astfel încât x este q”. În cazul ultimei propoziții, potrivit reconstrucției lui deVries¹, suntem nevoiți să tratăm „q” ca nume ce stă pentru un obiect, astfel încât o reformulare a enunțului cuantificat din (6) ar fi „Înalt este o proprietate”, ceea ce nu ar suna rău pentru alte adjective ca cele ce denotă culori („roșu”, „alb”), însă pasul final către interpretarea favorabilă platonistilor este să formulăm „înalt” din (6) cu formă substantivată astfel încât o propoziție corectă ar fi (6i) „Înălțimea este o proprietate.”. În acest mod, prin jonglarea formelor gramaticale între variabile predicative și variabile individuale, susținătorii poziției realiste cu privire la entitățile abstracte (platonistii) stabileau o relație directă între limbaj și entitățile abstracte (*abstracta*). Contrapozitia a lui Sellars ce a dus la falsificarea unei interpretări ca cea a platonistilor a constat în asumarea termenilor singulari ce stăteau pentru predicate ca *termeni singulari distributivi*². Această perspectivă poate fi ilustrată prin o serie de exemple: (a) „Un „und” (sau „und”-ul) în germană înseamnă și” este echivalent cu (ai) „ „Und”-urile în germană înseamnă și”. Sellars notează că termenul secund „și” din ambele exemple este utilizat în mod atipic deoarece pare să joace rolul unui conector propozițional. Această observație va duce la reformularea (b) „ „Und”-urile în germană înseamnă „și””. O altă observație dată de Sellars aduce în evidență faptul că expresia din (b) tinde să spună că atât expresia în germană cât și cea din română au același înțeles, pe cand semnificația pe care Sellars o identifică este aceea că cel de-al doilea termen („și”) îi conferă³ primului termen un înțeles. Astfel, Sellars recurge la o notație specială pentru a exprima această interpretare: (c) „ „Und”-urile în germană înseamnă •și•”, unde •și• este expresie din orice limbă care funcționează

¹ Willem A. deVries, *Wilfrid Sellars*, p. 74.

² Wilfrid Sellars, *Naturalism and Ontology*, p.77.

³ Ibidem.

în același mod în care funcționează în limba română (ceva asemănător unui universal lingvistic)¹. Astfel, Sellars demontează interpretarea platonistă cu privire la angajarea ontologică iminentă a vorbitorilor la *abstracta* prin plasarea palierului de referință al limbajului-obiect nu la o realitate obiectivă, ci la nivelul metalingvistice, angajând vorbitorii la *tokeni* lingvistici (reprezentări lingvistice)².

Argumentând împotriva impresiei că simplele implicații semantice pe care vorbitorii le au atunci când se referă la predicate nu fac un angajament ontologic cu privire la entitățile abstracte, Sellars va argumenta în continuare împotriva structurii relaționare asumate de realiști în formarea enunțurilor. Atât variabilele individuale, cât și predicatele sunt *tokeni* lingvistici ce în operația de predicare sunt puși într-o *relație de exemplificare* (e.g. un particular, exprimat printr-o constantă individuală exemplifică un universal, exprimat printr-un predicat). Soluția lui Sellars pentru a evita astfel de situații în care ne angajăm ontologic de o relație între doi *tokeni* lingvistici este aplicarea aceluiași „truc” ca în cazul de mai sus, și-anume tratarea enunțurilor formate prin predicare nu ca enunțuri de gradul întâi, formulate în limbajul-obiect, ci enunțuri în metalimbaj ce referă nu la entități abstracte, ci la reprezentări lingvistice³. Astfel, enunțul „a exemplifică F-itatea” (i.e. F este o proprietate) este echivalent cu „a este adevărat despre F”. Relația de exemplificare este redusă la o *expresie auxiliară de asertabilitate semantică* între combinațiile de *tokeni* lingvistici⁴.

Ultimul pas la care Sellars apelează în argumentarea sa anti-platonistă este evidențierea faptului că odată ce acceptăm că formarea de enunțuri este non-relațională, nu rămâne decât să ilustreze că în cadrul limbajului natural predicatele sunt *tokeni* dispensabili. Metoda prin care reușește să susțină un astfel de argument este să propună inventarea unei limbi artificiale, numită *jumbleză* (engl. *Jumblese*), în care vorbitorii acesteia se presupune că comunică inscripțional și că nu utilizează termeni singulari pentru predicate, ci doar pentru variabile individuale. De exemplu, propoziția „a este mai mare decât b” în *jumbleză* se traduce „**a**b”. Ambele enunțuri au aceeași formă sintactică și relația dintre cei doi *tokeni* ‚a’ și ‚b’ este una de juxtaponere în care primul *token* ‚a’ este scris cu un font mai mare decât cel de-al doilea *token*

¹ Ibidem, p. 78: “Roughly, to say what an expression means is to classify it functionally by means of an illustrating sortal”.

² Willem A. deVries, *Wilfrid Sellars*, p. 77.

³ Ibidem, p. 80.

⁴ Ibidem.

,b'. Astfel, în urma acestei metode de Vries, observând impactul pe care îl are acest argument promovată de Sellars asupra limbii naturale, conchide că rolul predicatelor este de a descrie unele particularități și caracteristici în care se situează variabilele individuale, fără ca acestea să constituie unități lingvistice ce trimit la un palier ontologic real, ci doar simboluri auxiliare fără o funcție referențială izolată și, astfel sunt dispensabile¹.

În ansamblu, observăm că modelul argumentativ și explicativ al lui Sellars, spre deosebire de cel al celui alt filosof american, nu necesită o închistare într-un cadru teoretic în care științele empirice sunt „înregimentate” de notația canonică, pleacă de la unele asumții cu privire la implicațiile lingvistice din ontologie (o teorie a referinței bazată pe *tokeni* lingvistici²) și reușește să demonteze tezele platonismului modern de sorginte neo-fregeană păstrând totuși rolul funcțional al termenilor ce tind să refere la entități abstracte (fără a îi considera *schemata* sau *dummy letters*).

IV. Concluzii

Pe parcursul demersului meu expozițional și argumentativ am încercat să susțin poziția clasică a naturalismului în disputa despre statutul ontologic al categoriilor, concentrându-mă pe raportul ontologic la entitățile concrete (materiale) și cele abstracte. Am prezentat în linii generale argumentele a doi filosofi americani naturaliști: W.V. O. Quine și W. Sellars. Ambii preferă să nu se angajeze ontologic față de entitățile abstracte și ambii au predilecția să se poziționeze într-un cadru lingvistic, cu diferența că Quine preferă să nu facă vreun angajament ontologic în afara cadrului său teoretic, regimentat de notația canonică) iar Sellars configurează un palier intermediar între sfera lingvistică și cea extra-lingvistică (sfera metalingvistică unde referințele către lumea externă sunt reprezentate de *tokeni* lingvistici).

¹ Ibidem, p. 84.

² În capitolul al patrulea „Meaning and Ontology” din *Naturalism and Ontology* W. Sellars dezvoltă implicațiile psiho-lingvistice pe care le are teoria referinței, stipulată în capitolele anterioare, dezvoltând o teorie behavioristă a actelor de limbaj și a semnificației ce e pusă în conexiune cu o viziune asupra filosofiei minții. Aceste aspecte, consider eu, deși semnificative de analizat pentru clarificarea modului în care relația dintre reprezentarea lingvistică și obiectul extern este una de tip cauzal, nu constituie obiectul de interes pentru această lucrare.

Bibliografie:

1. deVries, Willem A., *Wilfrid Sellars*, Chesham: Acumen Publications Limited, 2005;
2. Dieveney, P., *In Defense of Quinean Ontological Naturalism*, [*Erkenntnis*](#) 76 (2), pp. 225-242.
3. Gibson Jr., Roger F., *Cambridge Companion to Quine*, Cambridge: Cambridge University Press, 2004;
4. Goodman, N. și Quine, W.V.O., *Steps Toward a Constructive Nominalism*, *The Journal of Symbolic Logic*, Vol. 12, No. 4 (Dec., 1947), pp. 105-122;
5. Haaparanta, Leila, Koskinen, Heikki J., *Categories of Being*, Oxford: Oxford University Press, 2012;
6. Quine, W.V.O., *From a logical point of view*, Cambridge: Cambridge University Press, 1961;
7. Quine, W.V.O., *Semantics and Abstract Objects*, *Proceedings of the American Academy of Arts and Sciences*, Vol. 80, No. 1, Contributions to the Analysis and Synthesis of Knowledge (Jul., 1951), pp. 90-96;
8. Sellars, Wilfrid, *Naturalism and Ontology – The John Dewey Lectures for 1974*, Atascadero, California: Ridgeview Publishing Company, 1980;
9. Thompson, Manely, *Philosophical Approaches to Categories*, *The Monist*, vol. 66, nr. 3, 1983, pp. 336-352.